

Погорєлова Т.В.

к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет (Україна)

Кошавка Я.Д.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня ВО

Одеський національний економічний університет (Україна)

ТАКСОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Таксономічний аналіз є ефективним методом дослідження економічного розвитку регіонів та їхнього порівняння за ключовими показниками. У контексті України, оцінка економічного стану областей має важливе значення для виявлення регіональних диспропорцій та формування обґрунтованих стратегій регіональної політики. Для проведення даного аналізу було обрано три основні економічні ознаки: валовий регіональний продукт (ВРП) на душу населення, середню заробітну плату та рівень безробіття (рис. 1, 2). Ці показники дозволяють комплексно оцінити економічну активність, добробут населення та рівень зайнятості в кожному регіоні, що дає змогу створити об'єктивний рейтинг областей України за рівнем їхнього економічного розвитку.

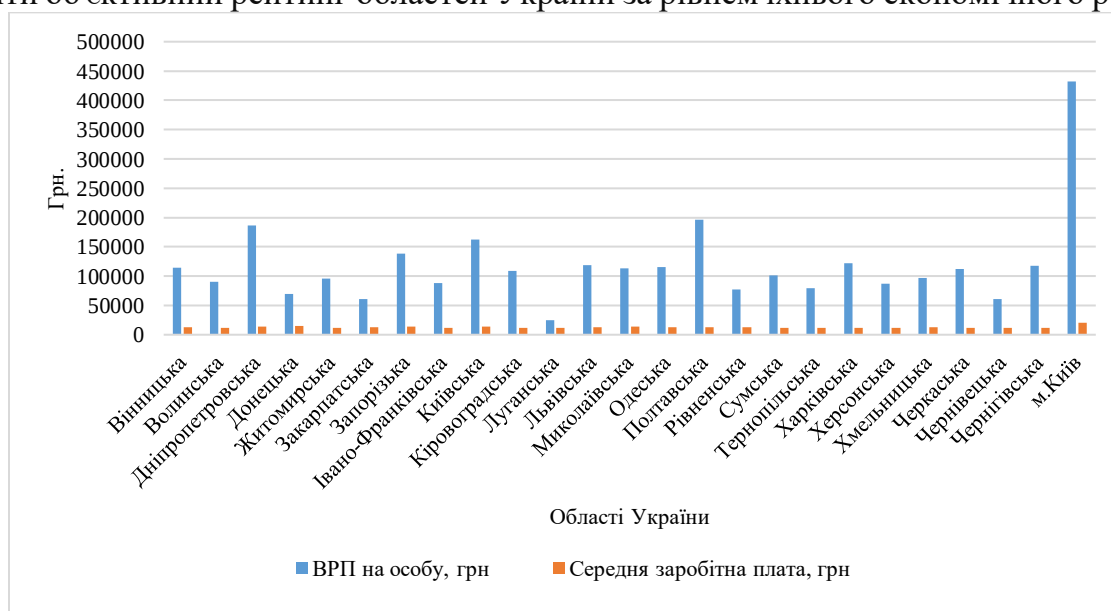

Рис. 1. Рівні ВРП та середніх заробітних плат по регіонах у 2021 р.

Джерело: розраховано автором за даними [1, 2]

За даними, що візуально відображені на рис. 1, 2, проводимо стандартизацію даних (результати розрахунків наведені у табл. 1). Це дозволить визначити еталонну точку для подальших розрахунків евклідових відстаней. Перші дві ознаки виступають стимуляторами економічного розвитку, а третя (рівень безробіття) – дестимулятором. Отже, точка Z_0 (4,237; 4,182; -1,625) є еталоном, на основі якої розраховуємо евклідові відстані (табл. 1).

Рис. 1. Рівні безробіття населення по регіонах України у 2021 р., %
Джерело: розраховано автором за даними [1]

Таблиця 1

Евклідові відстані та ранжування регіонів за економічним розвитком

Регіони України	Z_1	Z_2	Z_3	$(Z_{i1}-Z_{01})$	$(Z_{i1}-Z_{01})$	$(Z_{i1}-Z_{01})$	d	μ	Ранг
Вінницька	-0,062	-0,134	0,176	18,481	18,628	3,244	40,353	0,0242	10
Волинська	-0,386	-0,687	0,888	21,372	23,707	6,315	51,394	0,0191	22
Дніпропетровська	0,920	0,503	-0,703	11,002	13,535	0,850	25,388	0,0379	3
Донецька	-0,668	1,134	2,018	24,059	9,290	13,271	46,621	0,0210	16
Житомирська	-0,309	-0,592	0,260	20,666	22,791	3,553	47,010	0,0208	17
Закарпатська	-0,788	-0,264	0,218	25,251	19,767	3,397	48,414	0,0202	19
Запорізька	0,267	0,561	0,218	15,761	13,112	3,397	32,269	0,0301	4
Івано-Франківська	-0,414	-0,401	-0,787	21,632	21,004	0,702	43,338	0,0226	14
Київська	0,595	0,827	-1,415	13,264	11,256	0,044	24,564	0,0391	2
Кіровоградська	-0,130	-0,835	1,097	19,071	25,170	7,409	51,650	0,0190	24
Луганська	-1,275	-0,297	2,270	30,382	20,061	15,171	65,615	0,0150	25
Львівська	0,003	-0,113	-1,206	17,927	18,447	0,176	36,549	0,0266	7
Миколаївська	-0,080	0,573	0,301	18,636	13,025	3,709	35,371	0,0275	6
Одеська	-0,050	-0,221	-1,373	18,378	19,386	0,064	37,828	0,0258	8
Полтавська	1,043	0,134	0,762	10,202	16,386	5,698	32,286	0,0300	5
Рівненська	-0,558	0,014	-0,410	22,992	17,372	1,476	41,840	0,0233	11
Сумська	-0,244	-0,476	-0,201	20,079	21,697	2,028	43,804	0,0223	15
Тернопільська	-0,533	-0,615	0,553	22,753	23,011	4,744	50,508	0,0194	21
Харківська	0,046	-0,367	-1,625	17,564	20,693	0,000	38,258	0,0255	9
Херсонська	-0,426	-0,717	0,511	21,744	24,000	4,562	50,306	0,0195	20
Хмельницька	-0,296	-0,223	-0,117	20,548	19,404	2,274	42,226	0,0231	13
Черкаська	-0,090	-0,420	-0,201	18,723	21,178	2,028	41,929	0,0233	12
Чернівецька	-0,782	-0,829	-0,536	25,190	25,110	1,186	51,486	0,0191	23
Чернігівська	-0,021	-0,736	0,762	18,131	24,187	5,698	48,015	0,0204	18
м.Київ	4,237	4,182	-1,457	0,000	0,000	0,028	0,028	0,9726	1
Z_0	4,237	4,182	-1,625	-	-	-	-	-	-

Проведений таксономічний аналіз економічного розвитку областей України дозволив виявити значні регіональні відмінності за трьома ключовими показниками: валовий регіональний продукт (ВРП) на душу населення, середня заробітна плата та рівень безробіття. Результати розрахунків, наведені у табл. 2, дозволяють сформулювати наступні висновки.

Очікувано, м. Київ посідає перше місце у рейтингу з найвищими значеннями ВРП на душу населення, середньої заробітної плати та найнижчим рівнем безробіття. Це підтверджує статус столиці як основного економічного центру України. До групи лідерів також входять Дніпропетровська, Запорізька та Полтавська області, які демонструють високий рівень економічного розвитку завдяки значній індустріалізації та інвестиційній привабливості.

До групи регіонів із середнім рівнем економічного розвитку належать області, які мають збалансовані показники за всіма трьома ознаками. Наприклад, Одеська, Харківська та Вінницька області показують стабільні результати з середніми значеннями ВРП, заробітної плати та рівнем безробіття, що дозволяє їм утримуватися в середині рейтингу.

Області з найнижчими показниками економічного розвитку, такі як Чернівецька, Кіровоградська та Луганська, демонструють низькі значення ВРП на душу населення та середньої заробітної плати, а також відносно високий рівень безробіття. Це вказує на наявність значних економічних викликів та потребу в додаткових заходах для стимулювання економічного зростання.

Аналіз свідчить про наявність значних регіональних диспропорцій у рівні економічного розвитку. Наприклад, відмінність між найвищим та найнижчим значенням латентного показника (Київ – 0,9726, Луганська область – 0,0150) вказує на необхідність перерозподілу ресурсів та проведення цілеспрямованої регіональної політики.

Результати таксономічного аналізу економічного розвитку областей на теперішній час, у період війни, значно відрізняться від тих, що були отримані на основі даних за 2021 рік. Регіони, які зазнали найбільших руйнувань, продемонструють значне зниження ВРП, середньої заробітної плати та підвищення рівня безробіття. Регіони, які прийняли велику кількість внутрішньо переміщених осіб, можуть мати змішані результати залежно від того, наскільки вони змогли інтегрувати нових мешканців у свої економічні системи. Регіони, менш постраждалі від бойових дій, але активні в гуманітарній та економічній допомозі, можуть демонструвати відносно стабільні або навіть покращені показники.

Таким чином, проведений таксономічний аналіз надає комплексне уявлення про економічний стан областей України та слугує основою для формування ефективної регіональної політики.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України : вебсайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 24.05.2024).
2. Офіційний сайт міністерства фінансів України : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 24.05.2024).